

The Abraham Arbesfeld Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

Rachel's Legacy: Confronting Sins of Family

Rabbi Yaakov Neuburger

ל' חשוון תשע"ד • November 3, 2013

(1) בראשית פרק לא פסוק יט

לבן הלך לגזז את צאנו ותגנב רחל את התרפים אשר לאביה :

(2) רש"י בראשית פרק לא פסוק יט

תגנב רחל את התרפים - להפריש את אביה מעבודה זרה נתכוונה :

(3) יונתן בראשית פרק לא פסוק יט

ולבן אזל למיגז עניה וגניבת רחל ית צלמניא דהוון נכסין גברא בוכרא וחזמין רישיה ומלחין ליה במילחא ובוסמין וכתבין קוסמין בציצא דדהבא ויהבין תחות לשניה ומקימין ליה בכותלא וממליל עמהון ואילין הוון דהוה גחין להון אבוהא :

(4) אבן עזרא בראשית פרק לא פסוק יט

וי"א שרחל גנבתם לבטל ע"ג מאביה. ואילו היה כן, למה הוליקה אותם עמה, ולא טמנתם בדרך? והקרוב שהיה לבן אביה יודע מזלות, ופחדה שאביה יסתכל במזלות לדעת איזה דרך ברחו, לא גנב יעקב כי אם דעתו, כי עיקר הדעת בלב :

(5) בראשית רבה (תיאודור-אלבק) פרשה עד

ותגנב רחל את התרפים וגו' והיא לא כיונה אלא לשם שמים, אמרה אנן אזלין ונשבוק הדין סבא בקילקוליה לפיכך צרך הכתוב לומר ותגנב רחל.

(6) תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף ה עמוד א

ההוא רעיא דהווי מסרי ליה כל יומא חיותא בסהדי, יומא חד מסרו ליה בלא סהדי, לסוף אמר להו: לא היו דברים מעולם. אתו סהדי אסהידו ביה דאכל תרתי מינייהו. אמר רבי זירא: אם איתא לדרכי חייא קמייתא - משתבע אשאר. - אמר ליה אביי: אם איתא משתבע? והא גזלן הוא! - אמר ליה: שכנגדו קאמינא. השתא נמי, דליתא לדרכי חייא - נחייביה מדרב נחמן. דתנן: מנה לי בידך! - אין לך בידי - פטור. ואמר רב נחמן: משביעין אותו שבועת היסת. - דרב נחמן תקנתא היא ותקנתא לתקנתא לא עבדינן. - ותיפוק ליה דהוה ליה רועה, ואמר רב יהודה: סתם רועה פסול! - לא קשיא, הא - דידיה, הא - דעלמא. דאי לא תימא הכי, אנן חיותא לרועה היכי מסרינן? והא כתיב (ויקרא י"ט) לפני עור לא תתן מכשל? אלא: חזקה, אין אדם חוטא ולא לו.

(7) חידושי הריטב"א מסכת בבא מציעא דף ה עמוד ב

ל"ק הא דידיה הא דעלמא. פירוש דבידיה פסול אבל כשרועה בהמות דעלמא כשר מן הסתם דמסתמא אין אדם חוטא ולא לו. דאי לא תימא הכי אנן חיותא לרעיא היכי מסרינן הא עברינן משום ולפני עור לא תתן מכשול. פירוש דאע"ג דהיכא דאית ליה בהמות מדידיה דבלאו דידן מצי עביד איסורא, לית ביה משום ולפני עור כדאיתא בפ"ק דע"ז (ו' א'), מ"מ אין לנו לגרום איסורא דמסייע ידי עוברי עבירה איכא, והכא נקטי' קרא לרווחא דמילתא, ועוד דלמאן דמסרה ליה מעיקרא היכא דלית ליה בהמות אחריני לא דידיה ולא דעלמא איכא משום ולפני עור ממש, ועוד דהכא דסתמא עביד איסורא ודאי אפילו היכא דאית ליה לדידיה איכא משום ולפני עור משא"כ בכוס יין לנזיר דאפשר דלאו למשתי בעי ליה.

(8) תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף ו עמוד א

איבעיא להו: משום הרווחה, או דלמא משום (ויקרא יט) ולפני עור לא תתן מכשול? למאי נפקא מינה? דאית ליה בהמה לדידיה, אי אמרת משום הרווחה - הא קא מרווח ליה, אי אמרת משום עור לא תתן מכשול - הא אית ליה לדידיה. וכי אית ליה לא עבר משום עור לא תתן מכשול? והתניא, אמר רבי נתן:

9 תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף ו עמוד ב

מנין שלא יושיט אדם כוס של יין לנזיר, ואבר מן החי לבני נח? ת"ל: (ויקרא יט) ולפני עור לא תתן מכשול; והא הכא דכי לא יהבינן ליה שקלי איהו, וקעבר משום לפני עור לא תתן מכשול! הב"ע - דקאי בתרי עברי נהרא. דיקא נמי, דקתני לא יושיט ולא קתני לא יתן, ש"מ

10 חידושי הריטב"א מסכת עבודה זרה דף ו עמוד ב

תלמוד לומר ולפני עור לא תתן מכשול והא הכא דכי לא יהבינן ליה שקיל להו איהו וקאמרינן דעבר משום לפני עור הכא במאי עסקינן דקאי בתרי עברי נהרא. פירוש דלא מצי שקיל לה, דיקא נמי דקתני לא יושיט ולא קתני לא יתן שמע מינה. וכן הלכה, מיהו הני מילי לענין לפני עור לא תתן מכשול דכל היכא דתבעי לה סתמא דומיא דמתני' והא דנזיר ואבר מן החי שאנו חוששין לתקלה כל היכא דמצי עביד איסור שלא על ידינו ליתא משום ולפני עור ואע"פ שהוא מרבה באיסור על ידינו לא חיישינן, אבל מכל מקום אי תבע ליה בפירוש לאיסורא נהי דמשום ולפני עור ליכא, אכתי [איכא] איסורא במילתא משום מסייע ידי עוברי עבירה כל שאנו גורמין לו לעשות איסור או להרבות באיסור, וכדקיימא לן (גיטין ס"ב א') שאין מסייעין ידי ישראל בשביעית ואפילו לומר להם (הוחזקו) [התחזקו] אסור, ולא עוד אלא שאנו חייבין למחות בידו, דכל ישראל ערביין זה לזה, וכל שכן שאסור לגרום להם לעשות שום איסור או להרבות באיסור כלל, וכדאמרינן בפרק שנים אוחזין (ב"מ ה' ב') דאי לא תימא הכי אנן חיותא לרועה היכי מסרינן וכדפרישנא התם, מורי ורבי נר"ו.

11 רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כב

ואין ב מוסרין בהמה חיה ועוף לרועה כותי אפילו זכרים לכותים ונקבות לכותית מפני שכולן חשודין על הרבעת בהמה וכבר ביארנו שהן אסורין בזכור ובבהמה ונאמר ולפני עור לא תתן מכשול.

12 רמב"ם הלכות גזלה ואבדה פרק ה

אסור לקנות דבר הגזול מן הגזולין ואסור לסעודו על שינויו כדי שיקנהו שכל העושה דברים אלו וכיוצא בהן מחזק ידי עוברי עבירה ועובר על (ויקרא י"ט י"ד) ולפני עור לא תתן מכשול.

13 רא"ש מסכת שבת פרק א סימן א

[דף ב ע"א] יציאות השבת שתיים שהן ארבע בפנים ושתיים שהן ארבע בחוץ. כיצד העני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים. פשט העני את ידו לפנים ונתן לתוך ידו של בעל הבית או שנטל מתוכה והוציא העני חייב ובעל הבית פטור. פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונתן לתוך ידו של עני או שנטל מתוכה והכניס בעה"ב חייב והעני פטור. פשט העני את ידו לפנים ונטל בעל הבית מתוכה או שנתן לתוכה והוציא שניהם פטורין. פשט בעה"ב את ידו לחוץ ונטל העני מתוכה או שנתן לתוכה והכניס שניהן פטורין. הני תרי בבי בתרייתא דקתני בהן שניהן פטורין פטור אבל אסור קאמר דהוי שנים שעשאו זה עוקר וזה מניח ואסור מדרבנן. ותרי בבי קמייתא דקתני בהן בעה"ב פטור והעני פטור מפרש בגמרא (דף ג א) דפטור ומותר לגמרי משום דלאו מידי קעביד. וקשה והיכי קאמר דפטור ומותר לגמרי והא קעבר משום לפני עור לא תתן מכשול וכמו מושיט כוס יין לנזיר ואבר מן החי לבני נח. ואין לומר דהכא מיירי בכה"ג דאפילו אם לא היה נותנו בידו היה יכול ליטלו דהשתא ליכא משום לפני עור לא תתן מכשול כדמוכח פ"ק דע"ז (דף ו ב) דמוקי להא דנותן כוס יין לנזיר ואבר מן החי לבני נח דקיימי בתרי עברי דנהרא ולא היה יכול ליטלו אם לא שהושיט לו דמ"מ איסורא דרבנן איכא דאפילו קטן אוכל נבילות ב"ד מצווין להפרישו כ"ש גדול שלא יסייע לו. וכי תימא דהכא מיירי בנכרי דלא שייך ביה לפני עור והא דקתני העני חייב לסימנא בעלמא אם היה ישראל היה חייב מ"מ איסור דרבנן איכא דתניא בשילהי פרקין (דף יט א) נותנין מזונות לפני הנכרי בחצר נטלו ויצא אין נזקקין לו ומשמע דוקא כשהנכרי בחצר אבל אם היה עומד בחוץ ופשט ידו לפנים אסור דנראה כנותן לו על מנת להוציא. וי"ל דהכא מיירי כשהחפץ של הנכרי וכה"ג ליכא איסור אפילו נראה כנותן לו על מנת להוציא כיון שאין החפץ של בעל הבית ובאשכנז ראייתו מורין לאיסור אף בחפץ של עו"ג וכן מסתבר כיון שאסור הוא משום מראית העין כי הרואה סבור שנותן לו על מנת להוציא אין לחלק כי הרואה אינו מכיר של מי החפץ. וכל זה הדקדוק אינו

נראה לי דלעולם בישראל מיירי ואע"ג דאיכא איסורא דלפני עור לא תתן מכשול לא איירינן הכא אלא באיסורי שבת וקרי ליה פטור ומותר כיון דליכא איסורא משום שבת:

14) תוספות מסכת שבת דף ג עמוד א

בבא דרישא פטור ומותר - וא"ת והא קא עבר אלפני עור לא תתן מכשול ואפילו מיירי שהיה יכול ליטלו אפילו לא היה בידו דלא עבר משום לפני עור דמושיט כוס יין לנזיר מוקי לה בפ"ק דמס' עבודת כוכבים (דף ו:): דקאי בתרי עברי דנהרא מ"מ איסור דרבנן מיהא איכא שחייב להפרישו מאיסור ואפילו אי מיירי בנכרי דלא שייך לפני עור מיהו איסור דרבנן מיהא איכא כדתניא בשילהי פירקין (דף יט.). נותנין מזונות לנכרי בחצר נטלו ויצא אין נזקקין לו משמע דווקא כשהנכרי בחצר אבל אם עומד בחוץ ופושט ידו לפני משמע דאסור ליתן להדיא ע"מ להוציא ויש לומר דמיירי בנכרי והחפץ של נכרי דאפילו מכניס ומוציא כל היום אין כאן איסור כלל כיון שאין החפץ של בעל הבית.

15) שולחן ערוך אורח חיים סימן שמז

מן התורה אינו חייב (א) אלא (ב) כשעוקר חפץ מרשות היחיד והניחו ברשות הרבים, או איפכא, אבל פשט ידו לפני, וחפץ בידו, (ג) ונטלו חברו העומד בפנים, או שפשט ידו * א לחוץ וחפץ בידו ונטלו חברו העומד בחוץ, שזה עקר וזה הניח, שניהם פטורים (ד) אבל אסור לעשות כן מדרבנן. ואם פשט ידו לפני וחפץ בידו והניחו (ה) ב לתוך יד חברו העומד בפנים, או שפשט ידו לפני ונטל חפץ מתוך יד חברו העומד בפנים (ו) ג והוציאו לחוץ, שנמצא שהעומד בחוץ לבדו עקר והניח, הוא חייב <א> וחברו (ז) פטור ד אבל אסור, ואפי' אם העומד בחוץ הוא א"י, אסור מפני שהוא כנותנו על מנת להוציא. והוא הדין להוציא ידו לחוץ (ח) ה והניחו ביד חברו העומד בחוץ, (ט) או שנטל מיד חברו העומד בחוץ, והכניס בפנים, שהעומד בפנים חייב שהוא עקר והניח, והעומד בחוץ פטור אבל אסור.

16) מגן אברהם סימן שמז

ד אבל אסור - דקעבר משום לפני עור לא תתן מכשול ואם הוא מונח באופן שאם אפי' לא היה בידו הי' יכול ליטלו לא עבר אלפני עור ומ"מ איסורא דרבנן איכא דאפי' קטן אוכל נבילות ב"ד מצווין להפרישו כ"ש גדול שלא יסייע לו (הרא"ש) ועסי' שמ"ג ונ"ל דלעכו"ם ליכא אסור לסייע במידי דאסור לו כמו אבר מן החי אם לא דקאי בענין שאינו יכול ליטלו וכן איתא בהדיא בע"א דף ו' וכ"כ הר"ן רפ"ק דע"א וספ"ק וכ"כ התוספות בקדושין דף נ"ו ע"ש, וכתבו התוס' שם דאסור להושיט למומרים דבר איסור וע' בירוש' רפ"ג דפיאה ואסור להשאיל לאדם כלי מלאכ' אם הוא חשוד לעשות מלאכה בשבת אם לא שיש לתלות שיעשה בה מלאכת היתר ודוקא בדבר המצוי אבל בדבר שאינו מצוי אסור אם לא מפני דרכי שלום ע' בגיטין ד' ס"ה ובתו' ובע"א דף נ"ה משמע ברש"י דאפי' בעכו"ם אסור לסייעו בדבר שנצטווה ע"ש ועבי"ד סי' קנ"א סס"א ובש"כ שם: דרך ארץ לומ' לאדם שעוסק במלאכה תצלח מלאכתך (שבת ד' פ"ט) ואפי' לעכו"ם אבל מי שעוסק במלאכת איסור אסור לו' לו כך (גיטין ספ"ה):

17) משנה ברורה סימן שמז ס"ק ז

פטור אבל אסור - לא משום איסור שבת אלא שמכשיל את חברו וגורם לו להוציא חפץ או להכניסו ויש בזה איסור תורה משום לפני עור ואם הוא מונח באופן שאם אפילו לא היה בידו היה יכול ליטלו דלא קעבר אלפני עור [ח] מ"מ איסור דרבנן איכא דאפילו קטן אוכל נבילות ב"ד מצווין להפרישו [ט] כ"ש גדול שלא יסייע לו ולמומר לעבודת כוכבים אסור להושיט ג"כ דבר איסור כמו לשאר ישראל. ואסור להשאיל לאדם כלי מלאכה אם הוא חשוד לעשות בהם מלאכה בשבת אם לא שיש לתלות שיעשה בה מלאכת היתר אין מצוי לעשות אין תולין בה אם לא מפני דרכי שלום (מ"א) עוד כתב דלעובד כוכבים ליכא איסור לסייע במידי דאסור לו כמו אבר מן החי לרוב הפוסקים אם לא דקאי בענין שאינו יכול ליטלו דשם שייך לפני עור אבל אם יש לו אבר מן החי משלו [י] או שיכול לקנות במקום אחר ליכא איסורא ובביאור הגר"א יו"ד סימן קנ"א משמע דס"ל להלכה דאפילו היכא דיכול לקנות במקום אחר ג"כ אסור ע"ש וכן פסק בפתחי תשובה שם בשם שו"ת אמונת שמואל וכן מצדד בברכי יוסף שם. דרך ארץ

לומר לאדם שעוסק במלאכה תצלח מלאכתך ואפילו לעו"ג אבל מי שעוסק במלאכת איסור אסור לומר לו כן:

18) שער הציון סימן שמו ס"ק ח

הרא"ש. ולכאורה מה שכתב דרבנן לאו דוקא הוא, לפי מה דאיתא בברכות י"ט ע"ב הרואה לחברו שהוא לבוש כלאים, [לפי גרסת הרמב"ם ופסק השולחן ערוך יורה דעה ש"ג] דצריך לפשוט אפילו בשוק, ומשמע שם בגמרא דלאו תקנתא דרבנן בעלמא הוא, ואם כן הוא הדין בעניננו, הלא מחוייב למחות בידו מן התורה כדי להפרישו מאיסור, ואיך סלקא דעתך שכשמזמין לו בעל הבית את החפץ להעני שיקח מידו ועל ידי זה הוא מחלל שבת במלאכה דאורייתא לא יהא על הבעל הבית רק איסור דרבנן, ונהי דלאו דלפני עור לא שייך בזה כיון שיכול העני ליטלו בעצמו, על כל פנים הלא מן התורה מחוייב למונעו מאיסורא, ונראה לישב, דהיכא אמרינן לענין כלאים דמחוייב למונעו, היכא שיש בידו למנעו על ידי פשיטה וכהאי גוונא, אבל באינן בידו למונעו לית בזה חיוב מן התורה, והכא מיירי דאינו יכול למנעו מליטול, וקא משמע לן הרא"ש דאפילו הכי איסור דרבנן יש היכא שהוא לוקח מידו, שהוא בכלל מסייע ידי עוברי עברה:

19) שולחן ערוך יורה דעה סימן קנא סעיף א

י"א הא דאסור למכור להם דברים השייכים לעבודתם, היינו דוקא אם אין להם אחרים כיוצא בו או שלא יוכלו לקנות במקום אחר, אבל אם (ב) יכולים לקנות במקום אחר, (ג) מותר למכור להם כל דבר. (מרדכי דפ"ק דע"ז). (ד) ויש מחמירין. ז ונהגו להקל כסברא הראשונה, וכל בעל נפש יחמיר לעצמו. (ר"ן שם ובתוספות ואשיר"י והגמ"ר פ"ק דשבת לדעת הרב).

20) ש"ך יורה דעה סימן קנא ס"ק ו

ו י"א כו' - דס"ל דכי היכי דאמרינן בש"ס גבי נזיר דאסור להושיט לו כוס יין דהיינו דוקא בדקאי בתרי עברי דנהרא ה"ה הכא ויש מחמירין וסוברין דמ"מ איסור מדרבנן איכא אפילו לא הוי כמו תרי עברי דנהרא וכל זה לדעת הרב אבל לפעד"נ דלא פליגי דכ"ע מודים להמרדכי ותוס' בפ"ק דעבודת כוכבי' דבעובד כוכבי' או מומר שרי והגמ"ר ותוס' והרא"ש בפ"ק דשבת והר"ן פ"ק דעבודת כוכבים מיירי בישראל שהוא חייב להפרישו מאיסור וכדכתב הרא"ש שם דלא גרע מישראל קטן אוכל נבילות שב"ד מצווים להפרישו כ"ש ישראל גדול משא"כ בעובד כוכבי' וישראל מומר שאינו חייב להפרישו תדע שהרי כתב הרב בד"מ דדעת התוס' רפ"ק דעבודת כוכבים כדעת המרדכי שם דשרי ול' הרא"ש רפ"ק דעבודת כוכבים הוא כלשון התוס' שם א"כ לפי דעת הרב יהיו דברי הרא"ש סותרים זה את זה וכן רבינו ירוחם נתיב י"ז ריש ח"ו כתב כדברי התוס' רפ"ק דעבודת כוכבים ובנתיב י"ב ח"ג כתב כדברי התוס' רפ"ק דשבת אלא ודאי כדפי':

21) שו"ת יביע אומר חלק ב - אורח חיים סימן טו

(ג) אולם מ"ש הש"ך דאף ישראל מומר דינו כעכו"ם לענין זה, דהיכא דלא קאי בתע"ד מותר להושיט לו איסור, וכמ"ש התוס' בדין המשומדים. ורק בישראל גמור אסור מדרבנן. לכאורה הדבר קשה, דהא קי"ל אע"פ שחטא ישראל הוא, ומכיון שאילו היינו יכולים, היינו צריכים להפרישו מן האיסור, גם עתה אין לנו להושיט לו איסור ולסייעו בעבירה. וכן ראיתי בתשו' חות יאיר (סי' קפה), שכ' ע"ד הש"ך בזה, ומי כהחכם יודע פשר דבר, דהתינח בגוי שבודאי אין מוטל עלינו להפרישו, אבל מומר אחר שקידושיו קידושין וכדין ישראל הוא, מאן לימא לן שאם היה בדינו ובכחינו להפרישו, שלא היה מוטל עלינו. ע"ש. וכן הקשה בשו"ת בנין ציון (סי' טו). ע"ש. וע"ע בשו"ת טוב טעם ודעת ח"ב (סי' לא). ע"ש. ולכאורה יש מקום לומר לפמ"ש המשנה ברורה בבאה"ל (ר"ס תרח), שלא לו הפורקי עול כגון מחלל שבת בפרהסיא או אוכל נבלות להכעיס, כבר יצאו מכלל עמיתך, ואינם בכלל מצות הוכח תוכיח את עמיתך. וכן אי' בתדב"א רבה (פי"ח), הוכח תוכיח את עמיתך, עמיתך שהוא אוהבך ושהוא עמך בתורה ובמצות אתה חייב להוכיחו, אבל לרשע שהוא שונאך אין אתה חייב להוכיחו. ע"ש. והנה להפרישו מן האיסור בכח, ג"ז בכלל מצות תוכחה. וכמ"ש במטה אפרים ארדיטי (פ"ו מה' דעות ה"ה). [וע"ע בשו"ת כתב סופר (חיו"ד סי' פג) בד"ה ואחר, שכ"כ בהדיא]. ועמ"ש בס' הנדמ"ח מצות התוכחה (דס"ג ע"א). ע"ש. וא"כ יש לצדד שאין מצוה וחיוב להפרישם, שאינם בכלל עמיתך. ומש"ה בישראל מומר ס"ל להש"ך להתיר בדלא קאי בתע"ד, הואיל ואינו מחוייב

להפרישו. [ושוב מצאתי כן בס' לימודי ה' (לימוד נב), שכ', דדוקא בישראל כ' התוס' (שבת ג) לאסור בדלא קאי בתע"ד, וכמ"ש הטעם להדיא משום שחייב להפרישו. וה"ט משום הוכח תוכיח את עמיתך, ולא גוי. ע"ש. והשתא דאתית להכי אף ישראל מומר י"ל דנתמעט שפיר מהאי קרא גופיה. וכאמור]. וצ"ע.

(ד) וראיתי להגאון דגול מרובה יו"ד (שם), שכתב ע"ד הש"ך הנ"ל בזה"ל משא"כ בישראל מומר, הא ודאי שישראל מומר אע"פ שחטא ישראל הוא, וא"כ מה בינו לשאר ישראל לענין להפרישו מעבירה. אבל נראה לפרש כוונות הש"ך דאף בישראל אין מצווים להפרישו, כי אם כשעובר בשוגג. וכמו בקטן אוכל נבלות, שהקטן שוגג הוא. ומתני' (דריש שבת) בשוגג מיירי, וכמ"ש רש"י (שם ג) ד"ה פטורי דאתי. אבל בישראל שרוצה לעבור במזיד על איזה עבירה, אפילו אינו מומר גמור, אין מצווין להפרישו, לד' הש"ך. ומומר דנקט הש"ך הוא משום שהפ' במומר דיברו, ומומר מסתמא מזיד הוא. ועוד שכל עובר עבירה במזיד, נקרא מומר לאותו דבר. עכ"ל הדג"מ. ונהירנא כד הוינא טליא שאמרת להעיר ע"ד הדג"מ בזה, ממ"ש הרמב"ם בפי' המשניות (פ"ה דשביעית מ"ו). וז"ל: אמר הכתוב ולפני עור לת"מ, ר"ל מי שסגרה עיניו התאוה ויצר הרע, אל תעזור אותו להוסיף בעורונו, ותוסיף להרחיקו מן הישר וכו'. ע"ש. לפ"ז אף העובר במזיד בכלל עור הוא, שהתאוה עורה את עיניו, וצריך להפרישו מן האיסור. וכ"ש שלא נעזרהו להוסיף בעורונו, לסייעו בעבירה. והיאך נתיר להושיט לו איסור היכא דלא קאי בתע"ד. [וידי"נ הרב הגאון ר' יהודה צדקה שליט"א, (הרב השואל), ענני במכתב ליישב ד' הדג"מ. דהרמב"ם קאי אקרא דמיירי בדקאי בתע"ד, משא"כ הדג"מ דקאמר שאין מצווין להפרישו וכו', מיירי בדלא קאי בתע"ד, ובהא הוא דמפלגינן בין שוגג למזיד. עכת"ד. ודפח"ח. אולם לפע"ד עדיין ק' מ"ש הדג"מ דבמזיד אינו מצווה להפרישו, שמכיון שהתורה הקפידה באזרהת לפני עור לא תתן מכשול, אף במזיד. ה"נ לענין לאפרושי מאיסורא, לא הי"ל לחלק בזה. ודו"ק]. וע' בפי' הרמב"ם (פ"ו דתרומות, מ"ג). ע"ש. וע' בשלחנו של אברהם (סי' קנא), ע"ד הש"ך בזה.

(ה) שו"ר בשו"ת מחנה חיים ח"א (סי' מה), שכ' לתמוה ע"ד הש"ך בזה, ממ"ש השטה מקובצת ב"מ (ו): בד"ה דאלת"ה אנן חיותא לרועה היכי מסרינן, הא עברינן משום לפני עור לת"מ. ואף ע"ג דהיכא דאית ליה בהמות לדידיה, דבלאו דידן מצי עביד איסורא, לית ביה משום לפני עור. כדאיתא בפ"ק דע"ז. מ"מ אין לנו לגרום לו איסור. דמסייע ידי עוברי עבירה איכא. והכא נקיט קרא לרווחא דמילתא. הריטב"א. ע"כ. הרי שאע"פ שהרועה הוא גולן במזיד אסור לנו לסייעו בעבירה. [וכן הקשה בשו"ת מהר"י אסאד (חיו"ד ס"ס קעז). ע"ש]. ולכן כ' ליישב קו' הדג"מ, שנ"ל ברור כוונת הש"ך, שבודאי אם יש ביד ב"ד להפריש עושי רשעה, אז בוודאי שמצווין להפרישם, מזיד כשוגג. אבל כשאין ביד ב"ד למחות, ובכל אופן יהיה עובר עבירה, ורק ישראל מקרב לו הנאתו, אין ע"ז ערבות, ואין כאן איסור מסייע ידי עוברי עבירה. עכת"ד. ולפע"ד תירוצו לא יגהה מזור, דנהי שאין יכולת ביד ב"ד למחות ולאפרושי מאיסור, מהיכא תיתי לסייעו בעבירה לכתחלה, שהרי הברירה בידינו שלא לסייעו. ואין למדין אפשר משאי אפשר. [ובעיקר ד' הריטב"א דס"ל דמכיון דאית ליה בהמות לדידיה, אין בזה משום לפ"ע, אע"פ שמרבה באיסור גזל. לכאורה יש לסייעו מההיא דע"ז (ו) דהיכא דאית ליה בהמה לדידיה, מותר למכור לו בהמה. ולא חיישינן שיקריב שניהם לע"ז, ונמצא מרבה באיסור. אולם בתוס' ר' אלחנן לע"ז (ו): כ', אסור ליתן למשומדים נבלות דעבר אלפני עור, דזמנין דלית ליה לדידיה. ואפילו אית ליה, יכול להיות דעבר אלפני עור כשיאכל שתייהן. אבל בתקרובת דהכא אין לו' שיקריב שתייהן, אלא שמקריב אחד מהן איזה שירצה. ע"כ. וע' בריטב"א, ע"ז שם. ובשו"ת מחנה חיים שם]. וע"ע בשו"ת כתב סופר (חיו"ד סי' פג), שג"כ כ' לפקפק בד' הש"ך וה' דגול מרובה. ע"ש. (מילואים) וע"ע בשו"ת כתב סופר (חאה"ע סי' מ"ז).